

Konflikthanteringsstil och upplevd stress hos universitetslärare

Madelene Fransson Jessica Johansson

**Personalvetarprogrammet, Examensarbete 15 hp
Institutionen för individ och samhälle/Högskolan Väst
Vårterminen 2014
Handledare: Anna Dåderman
Examinator: Gunne Grankvist**

Konflikthanteringsstil och upplevd stress hos universitetslärare

Madelene Fransson Jessica Johansson

Stress har funnits förekomma i läraryrket. Stress kan samvariera med konflikter i den psykosociala arbetsmiljön. Studiens syfte var därför att undersöka om konflikthanteringsstilar hade något samband med upplevelsen av stress. Ett annat syfte var att undersöka vilken konflikthanteringsstil som var mest och minst förekommande, samt att belysa universitetslärares upplevda stressnivå. Ytterligare syfte var att undersöka om stress och konflikthanteringsstilar hade något samband med kön och ålder. Undersökningens deltagare var 92 heltidsanställda universitetslärare (52 kvinnor) vid Högskolan Väst. För datainsamlingen användes skalan Perceived Stress Scale, Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument samt bakgrundsfrågor gällande lärarnas kön ålder och tillhörande institution. Resultatet visade att den konkurrerande stilen var minst förekommande och att lärarnas upplevda stressnivå ansågs vara relativt låg. Det visades förekomma svaga positiva icke-signifikanta samband mellan stress och två konflikthanteringsstilar; samverkan och undvikande. Sambandet mellan stress och den undvikande stilen, samt mellan stress och den samverkande stilen, diskuterades bero på att det kan upplevas som mer stressande att se till bådas behov i en konflikt. Resultatet fann att stress och den konkurrerande stilen tenderade att vara mindre förekommande hos äldre universitetslärarna. Den konkurrerande stilen visades även vara den minst förekommande konflikthanteringsstilen hos lärarna, vilket diskuteras som positivt eftersom det indikerar att lärarna inte är angelägna om att tillgodose sina egna behov framför sina studenters. Ett kritiskt förhållningssätt bör hållas till resultatet, eftersom den interna konsistensen gällande konflikthanteringsstilar var svårbedömd.

Nyckelord: Perceived Stress Scale, Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument, universitetslärare

Conflict management style and perceived stress of university teachers

Stress has been found to occur in the teaching profession. Stress is connected with conflicts in the psychosocial work environment. The purpose of the study was to investigate if conflict styles were related to the experience of stress. The study examined which style that was most and least frequent, and university teachers perceived stress levels. A further aim was to examine whether stress and conflict styles were related to gender and age. The participants were 92 full-time teachers (52 women) at University West. For the data collection the Perceived Stress Scale and Thomas - Kilmann Conflict Mode Instruments were used among with background questions regarding gender, age and institutional belonging. The results showed the competing style to be least frequent and that teachers' perceived stress level was considered to be relatively low. The results also showed a weak positive non-significant correlation between stress and the two styles; collaboration and avoidance. The relationship between stress and the avoidance style, and between stress and the collaborative style, were discussed to be perceived as more stressful since both styles try to ensure both needs in a conflict. The study found that stress and the competing style tended to be less frequent and less prevalent among older teachers, which were discussed to be positive since it indicates that teachers do not look to meet their own needs in front of their students. A critical approach should be use with these results, since the internal consistency regarding conflict management styles, were difficult to assess.

Keywords: Perceived Stress Scale, Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument, university teachers

Vi skulle vilja rikta ett stort tack till vår handledare Anna Dåderman som i tid och otid stöttat och ställt upp med sina goda råd och inspiration. Tack ges även till Högskolan Västs personalavdelning som hjälpte oss med information kring lärarna och till skolans prorektor Jan Theliander som gav oss tillåtelse att genomföra studien. Sist men inte minst skulle vi vilja tacka alla lärare som deltog i studien. Utan er hjälp hade studien inte varit möjlig.

Ett diskuterat ämne inom konflikthantering är om individer använder sig av olika konflikthanteringsstilar, beroende på olika kontexter (Morely & Shockley-Zalabak, 1986; Rahim, 1986; Thomas & Kilmann, 1974, 2002). Agervold (2001) redovisar forskning som visar att konflikter på arbetsplatsen är något som skapar stress hos de anställda och påverkar deras välmående negativt, vilket är en anledning till att få individer mer medvetna om hur de hanterar konflikter. I en studie av Friedman, Tidd, Currall och Tsai (2000) har det visat sig att konflikthanteringsstilar även har betydelse för individens psykosociala miljö och att de kan uppleva stress kring själva konflikten. Friedman et. al (2000) hävdar också att en individs konflikthanteringsstil samverkar med hur stress hanteras och upplevs: att olika grad av stil påverkar hur olika mycket stress en individ upplever.

Den föreliggande studien avsåg undersöka hur konflikthanteringsstilar samvarierar med upplevelsen av stress bland universitetslärare. Detta för att läraryrket anses vara ett av de mest utsatta yrken för stress som kan kopplas till arbetsituation (Kovess-Maséféty, Rios-Seidel, & Sevilla-Deieu, 2007), vilken innehåller hög arbetsbelastning med många krav (Jenkins & Calhoun, 1991). Dinhem (1993) nämner att lärare på grund- och gymnasienivå som upplever en arbetsrelaterad stress, vilket delvis beror på deras administrativa ansvarsområden, men även på de krav som finns i klassrummet. Burke och Greenglass (1995) beskriver även att lärare, som är aktiva på grund- och gymnasienivå, upplever stress som härleds till att lärarna saknar uppskattning och beslutsmakt samtidigt som arbetsplatsen har dåliga resurser och ställer höga kvalitetskrav. Burke och Greenglass (1995) förklarar även att det ställs krav på lärare att kunna hantera elever från olika kulturer och med olika etniciteter, kön och erfarenheter samtidigt är något som kan påverka hur lärarna upplever stress. Att elever öppet visar missnöje beskrivs även som en bidragande faktor till att lärare upplever stress i arbetet (Burke & Greenglass, 1995).

I en svensk undersökning som utfördes av Arbetsmiljöverket (Andersson, Rafstedt, Broberg, Baneryd, & Weiner, 2001) under 1997-1999 visade det sig att lärare var ett av Sveriges mest utsatta yrken för stress, både bland män och kvinnor. Höga krav i arbetet, bristande socialt stöd från chefer, sömnproblem, psykiska påfrestningar och andra ospecificerade problem beskrivs vara kopplade till stress i arbetet hos framförallt grundskolelärare och gymnasielärare. Bland universitetslärare beskrivs psykiska påfrestningar vara utmärkande: bland dessa hamnade de manliga deltagarna i undersökningen på en tredje plats för de mest utsatta yrkena inom denna kategori. Detta menar Andersson et. al. (2001) beror på att det är ett yrke där det sker konfrontationer med andra människor. Anderson et. al. (2001) förklarar även i samma undersökning, att individer som har ett stort engagemang och en vilja att ta ansvar är mer utsatta för att uppleva stress. Orsaken till att vissa upplever stress förklaras av Andersson et. al. (2001) vara på grund av att dessa individer inte backar när kraven i arbetet går utanför deras kontroll, vilket innebär att de känner stress under en längre tid som i vissa fall även leder till utbrändhet.

Tidigare studier kring stress

Stress har funnits samvariera med bland annat kön och ålder. I en studie, där mätningar gjorts under olika årtal, fann Cohen och Janicki-Devers (2012) att kvinnor upplever mer stress än män, vilket även stöds av Davis, Matthews och Twamley (1999) som beskriver att kvinnor är mer utsatta för stress och löper högre risk för depression, ångest och psykosomatiska problem. Dock fann Cohen och Janicki-Devers (2012) att högutbildade män i åldersgruppen 45-64 år, med heltidsjobb och hög inkomst, upplevde högre stress än kvinnor under nationella ekonomiska nedgångar och att högre nivåer av stress visades samvariera med höga inkomster.

Stress har även funnits minska med åldern (Cohen & Janicki-Devers, 2012). Att stress minskar ju äldre individer blir hävdar Carstensen, Pasupathi, Mayr och Nesselroade (2000) vara

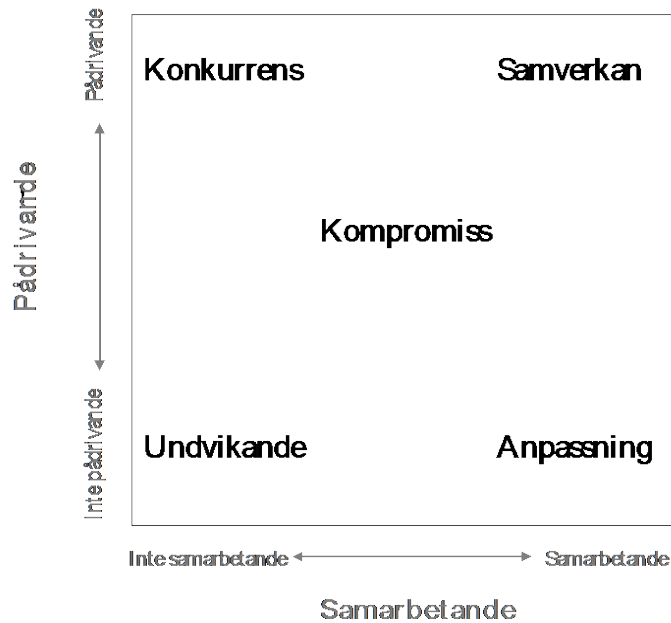
på grund av att äldre individer har kunnat utveckla strategier för att hantera sin stress och upplever därför stressade situationer som mindre stressade. Detta förklarar Carstensen et al. (2000) vara något som kan härledas till att äldre lärt sig att hantera sitt beteende och sina känslor, både vid egna och interpersonella problem. Att beteende är något som kan påverka hur stress upplevs är även något som undersökts av Bardeen, Fergus och Orcutt (2013). Barden, Fergus och Orcutt (2013) förklarar att individer som tenderar att undvika psykiskt påfrestande situationer tenderar att uppleva en högre oro och mer stress.

Konflikthanteringsstilar enligt Thomas och Kilmann

Ett sätt att se på konflikthanteringsstilar är, enligt Thomas och Kilmann (1974, 2002), att individer har fem olika stilar. Dessa är konkurrens, samverkan, kompromiss, undvikande och anpassning. Individer behöver inte uteslutande ha en stil, utan förhåller sig ofta till flera fast i olika grader. Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument är ett instrument som skapats av Thomas och Kilmann (1974, 2002). Instrumentet poängsätter individens konfliktstilar utifrån hur de svarat på 30 påståenden. Dessa svar spåras sedan till respektive konfliktstil, och eftersom individer inte behöver ha uteslutande en stil kan de få poäng på alla stilarna. För att förklara skillnaden mellan de fem konflikthanteringsstilarna använder sig Thomas och Kilmann (1974, 2002) av två dimensioner; den pådrivande och den samarbetande dimensionen. Dessa dimensioner testas dock inte i Thomas Kilmann Conflict Mode Instrument utan fungerar enbart som en förklaring av hur individer, som har en viss stil, tenderar att hantera sina egna och andras behov.

Den första dimensionen är den pådrivande dimensionen och berör hur mycket en individ försöker uppfylla sina egna behov. Individer som är pådrivande beskrivs enligt Thomas och Kilmann (1974, 2002) vara de som har en stark vilja att sträva mot att tillgodose sina egna behov, medan individer som inte är pådrivande inte har en stark vilja att tillgodose sina egna behov. Den pådrivande dimensionen kan utläsas på Y-axeln i Figur 1. De konflikthanteringsstilar som är i rutans övre del, alltså den konkurrerande och den samverkande stilen, är stilar som är pådrivande. I mitten av figuren förekommer den kompromissande stilen, vilken varken är pådrivande eller inte pådrivande. Thomas och Kilmann (1974, 2002) förklarar att denna stil är medelhög i den pådrivande dimensionen, vilket innebär att individer med denna stil har en vilja, men inte en stark vilja, att sträva mot att tillgodose sina egna behov. Den undvikande och den anpassande stilen befinner sig i figurens nedre del, vilket innebär att dessa stilar är låga i den pådrivande dimensionen. Individer som har den undvikande eller den anpassande stilen anses därför inte vara pådrivande.

Den andra dimensionen är den samarbetande dimensionen, vilken berör individens samarbetsvilja och förklarar huruvida de försöker tillgodose andras behov eller inte. Individer som är samarbetande beskrivs enligt Thomas och Kilmann (1974, 2002) vara de som försöker tillgodose andras behov, medan individer som inte är samarbetande inte försöker att tillgodose andras behov. I Figur 1 kan den samarbetande dimensionen utläsas på X-axeln. Den kompromissande stilen hamnar även här i mitten av dimensionen, vilket innebär att individer med denna stil är någorlunda samarbetande och till viss del försöker att tillgodose andras behov. Den samverkande och den anpassande stilen är båda samarbetande stilar, medan den konkurrerande och undvikande stilen är stilar som inte tenderar att samarbeta.

Figur 1

Figuren är skapad av författarna utifrån Thomas och Kilmanns tvådimensionella modell av konflikthanteringsstilar (Thomas & Kilmann, 1974, 2002).

Den *konkurrerande* stilen förklaras utifrån dimensionerna som pådrivande men inte samarbetande. Individer med denna stil är angelägna om att tillgodose sina egna behov. Och vill till varje pris vinna, även om det innebär att inte tillgodose andras behov. Individer använder den makt som den själv anser vara passande för att nå sitt mål och tillgodose sina behov, vilket kännetecknar stilens pådrivande karaktärsdrag. De medel som individen kan ta till för att nå sina mål är till exempel ekonomiska sanktioner, sin position eller deras förmåga att argumentera. Den konkurrerande stilen kan ge uttryck olika för olika individer men kan enligt Thomas och Kilmann (1974, 2002) bland annat handla om att stå upp för sina rättigheter, försvara sin egen åsikt, men kan även handla om en vinnarinstinkt där individer gör allt för att vinna. Individer med denna stil försöker inte att tillgodose andras behov utan fokuserar på att tillfredsställa sina egna behov.

Den konkurrerande stilens motsats är den *anpassande* stilen som kännetecknar individer som tillgodoser andras behov framför sina egna och är på så sätt tillmötesgående och samarbetsvilliga. Individer med denna stil är inte pådrivande och fokuserar inte att tillgodose sina egna behov. Individer med denna stil tenderar att vara osjälviska och offerar ofta sig själva för någon annans gynnande. Andra drag som kännetecknar individer med den anpassande stilen är generositet, anpassning efter andras åsikter eller behov samt lyder trots att individen inte nödvändigtvis håller med.

Den *undvikande* stilen är istället låg i både den samarbetande och den pådrivande dimensionen, vilket innebär att individen varken tillgodoser sina egna eller andras behov i en konflikt. Individer med den undvikande stilen tenderar att inte föra konflikten till ytan och engagerar sig inte heller konflikter. Den undvikande stilen kan ges i uttryck i form av att undvika konflikten helt och hållet på grund av en olustig situation, på grund av diplomatiska skäl gå åt sidan i konflikten eller undviker konflikten i väntan på bättre tillfälle att hantera den.

Den undvikande stilens motpol är den *samverkande* stilen, vilken är både pådrivande och samarbetande. Individer med denna stil försöker tillfredsställa både den andres och sina egna

behov för att nå en lösning som är givande för båda parter, utan kompromisser. Individer med denna stil går till botten med underliggande faktorer som gör att individerna har problem att få en lösning och försöker därigenom hitta alternativa lösningar som kan gynna båda parter. Att ta reda på den andres insyn och att våga konfrontera motparten är något som kännetecknar agerandet hos individer som har den samverkande stilen.

Den *kompromissande* stilen kan liknas med den samverkande stilen, då den är medelhög i både den samarbetande och den pådrivande dimensionen. Skillnaden beskriver Folger, Poole och Stutman (2013) vara att individer med denna stil försöker tillgodose både sina egna och andras behov genom att de möts på halva vägen och där metoden "ge och ta" används. Thomas och Kilmann (1974, 2002) förklarar att den kompromissande stilen används av individer i situationer där de önskar en snabb lösning som ändå känns rimlig för båda parter och till viss del tillgodoser bådadas behov.

Trots att det kan vid första anblick kan verka som att vissa stilar är bättre än andra påpekar Thomas och Kilmann(1974, 2002) att alla stilar är användbara, men i olika situationer. Till exempel kan den undvikande stilen vara användbar då individen inte kan komma fram en lösning, men att någon annan kan det vilket kan göra att individens inblandning skulle kunna bli överflödig (Thomas & Kilmann, 1974, 2002).

Tidigare studier kring konflikthanteringsstilar

Konflikthanteringsstilar har under de senaste åren undersökts och diskuterats i flera olika sammanhang. K.W. Thomas, Thomas och Schaubhut (2008) har bland annat funnit att fyra av de fem konflikthanteringsstilarna, som ingår i Thomas och Kilmanns konflikthanteringsteori, samvarierar med individers positionsnivå i organisationer. K.W. Thomas et. al. (2008) förklarar även att individer som befinner sig högre upp i organisationsstrukturen oftare använder sig av den konkurrerande eller samverkande stilen, medan den undvikande och anpassande stilen var vanligare längre hos individer som befann sig på en nivå längre ned i organisationen. De diskuterar att detta kan ha berott på att individer med dessa stilar är mer pådrivande tenderar de att ha lättare att arbeta sig uppåt i organisationer, men trycker på att dess studie inte omfattade denna dynamik utan enbart undersökte samband mellan stilarna och position i organisationer.

En undersökning gjord bland universitetsstudenter från Colorado State University har funnit att två dimensioner från personlighetsteorin the Big Five, samstämmighet (eng. *agreeableness*) och extraversion, är användbara för att predicera en individs preferens för konflikthanteringsstilarna; samverkan, konkurrens, undvikande och anpassning (Wood & Bell, 2008). Wood och Bell (2008) fann att dimensionen samstämmighet hade ett positivt samband med den samverkande och anpassande stilen, medan dimensionen hade ett negativt samband med den konkurrerande stilen. Dimensionen extraversion visades ha ett positivt samband med den konkurrerande stilen men ett negativt samband med den undvikande och anpassande stilen.

Ett flertal studier har genomförts som rör konflikthanteringsstilar gällande studenter (Gbadamosi, Bagheston, & Al-Mobrouk, 2014; Wood & Bell, 2008; Volkema & Bergman, 1995), sjuksköterskor (Hendel, Fish, & Berger, 2007; Sportsman & Hamilton, 2007) och chefer (Chusmir & Mills, 1989; Thomas, Thomas, & Schaubhut, 2008). En sökning i databaserna PsycInfo, Psycharticles, ABI Inform och ProQuest med sökorden "conflict management style", "conflict management", "teachers" och "Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument" gav inga träffar på gjorda studier kopplat till universitetslärare. Endast en artikel gällande lärare och konfliktstilar hittades, dock saknade denna koppling till Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument. Studien fann att lärare på grundskolenivå tenderar att vara mer undvikande eller anpassande mot elever och mot dess föräldrar samt att deras konfliktstil tenderade att inte förändras i olika situationer (Cornille, Pestle, & Vanwy, 1999). Sökningar i samma databaser,

men med sökorden lärare och stress gav enbart resultat gällande lärare på grund- och gymnasienivå. Då sökningarna inte visade några studier kring universitetslärare och konflikthanteringsstilar, kan den föreliggande studien fylla en kunskapslucka.

Syfte

Studiens syfte var att undersöka om konflikthanteringsstilar hade något samband med upplevelsen av stress. Ett annat syfte var att undersöka vilken konflikthanteringsstil som var oftast samt minst ofta förekommande, samt att belysa universitetslärares upplevda stressnivå. Ytterligare syfte var att undersöka om stress och konflikthanteringsstilar hade något samband med kön och ålder.

Metod

Högskolan Väst

Högskolan Väst är en högskola i Västra Götaland med ca 575 anställda och 12 000 studenter ("Lediga anställningar vid Högskolan Väst," 2014). Högskolan består av fyra olika institutioner, Ekonomi och IT, Ingenjörsvetenskap, Omvårdnad Hälsa och Kultur samt Individ och Samhälle ("Organisation," 2014). Högskolan har även ett brett internationellt samarbete med 130 högskolor runt om i världen; 200 studenter kommer varje år till Högskolan Väst för utbyte med andra studenter ("Internationellt samarbete," 2014). Högskolan Väst fokuserar på Arbetsintegrerat lärande, kunskapsspridning och kunskapsgenerering ("Arbetsintegrerat lärande är vår profil," 2014). Det finns även en vision som Högskolan kallar Vision 2022. Det är en plan som innehåller tre delar: arbete med pedagogisk förnyelse och utveckling, arbete kring en bred rekrytering samt arbete med breda ämnesmässiga tematiseringar av utbildningar ("Vision 2022," 2014).

Deltagare

Urvalet i studien begränsades till heltidsanställda lärare vid Högskolan Väst. Från personalavdelningen tillhandahölls en lista över heltidsanställda lärare på Högskolan Väst med tillhörande institution. Lärarna tillhörde fyra olika institutioner; Institutionen för ekonomi och IT (EI), Institutionen för ingenjörsvetenskap (IV), Institutionen för omvårdnad hälsa och kultur (OHK samt Institutionen för individ och samhälle (IS). Utdelning av frågeformulär skedde i första hand genom direktkontakt med lärarna utefter listan.

Sammanlagt visade listan som vi tilldelades visade att det fanns 276 heltidsanställda lärare på Högskolan Väst, varav 40% utgjordes av män och 60% kvinnor (111 män och 165 kvinnor). Dock hade endast 216 möjlighet att ta del av frågeformuläret då resterande antingen rapporterat ha slutat, inte haft ett eget postfack på Högskolan Väst, vara bortresta eller var frånvarande på grund av annan anledning. Eftersom misstanke fanns kring att listan som tillhandahölls från personalavdelningen inte var uppdaterad tilldelades formuläret till ytterligare en lärare som inte stod med på listan, men som angav sig vara heltidsanställd lärare vid Högskolan Väst.

I studien deltog 41 män och 51 kvinnor ($M = 51.71$, $s = 8.31$ år, $Mdn = 52$). De kvinnliga deltagarna var mellan 34 och 65 år och de manliga deltagarna var mellan 39 och 67 år. Sammanlagt deltog 92 lärare, vilket innebar ett bortfall av de utdelade formulären berörde 124

individer (57% bortfall). Dock var det egentliga bortfallet väsentligt lägre, då de flesta som hade möjlighet att delta deltog (se under avsnittet "Procedur"). Det deltog 44 lärare från institutionen IS (15 män, 29 kvinnor), 18 från OHK (5 män, 13 kvinnor), 14 från IV (8 män, 6 kvinnor) och 16 individer från EI (13 män 3 kvinnor).

Instrument

Formuläret bestod av två skalor samt tre frågor som berörde kön, ålder och institution. Den första skalan som användes var Perceived Stress Scale 10 item (PSS-10) vilket enligt Cohen och Williamsson (1988) beskrivs vara en skala som är skapad för att mäta individers upplevelse av stress. Frågorna berör hur oförutsägbart, okontrollerat och kravfyllt respondenterna upplever sina liv. Skalan berör individens generella upplevelse av stress, eftersom det enligt Cohen och Williamsson (1988) upplevt vara svårt för individer att själva urskilja faktorer som bidragit eller orsakat den upplevda stressen. Perceived Stress Scale 14 item (PSS-14) är den ursprungliga versionen av PSS-10 (Cohen, Kamarck, & Mermelstein, 1983), dock har den kortare skalan har visat sig ha samma validitet men högre reliabilitet än PSS-14 (Cohen & Williamsson, 1988).

Eftersom ingen svensk översättning av instruktionerna tillhörande i PSS-10 hittades, användes instruktionen, samt frågorna tillhörande PSS-10, från den svenska översättningen från PSS-14 ("Perceived Stress Scale (PSS)," 2014). M. Nordin och Nordin (2013) har genomfört en studie i syfte för att undersöka Eskin och Parris svenska översättning av PSS-10, vilken visade att den svenska översättningen hade en god intern reliabilitet med alfa-koefficienter mellan .80 och .86 bland olika ålderskategorier. För att säkerställa validiteten för den svenska översättningen av PSS-10 använde M. Nordin och Nordin (2013) instrumentet the Hospital Anxiety Depression Scale, som avser undersöka skalor av ångest och depression, samt Shirom Melamed Burnout Questionnaire som avser undersöka mental och fysisk utmattning. Båda dessa instrument har tidigare visat tillfredställande reliabilitet och validitet för deras respektive svenska översättningar och dess värden tenderade att vara samstämmiga med värden från PSS-10 (M. Nordin & Nordin, 2013). PSS-10 består av tio frågor. I instruktionen ombeds respondenterna att svara utefter hur de upplevt stress under den senaste månaden, och ombeds svara på varje fråga enskilt, trots att frågorna liknar varandra. Vid fråga 1, 2, 3, 6, 9 och 10 representerade svarsalternativet "väldigt ofta" en hög upplevd stress (exempel fråga 2; "Hur ofta har du känt att svårigheter har hopat sig i sådan utsträckning att du inte kunde övervinna dem?"). Vid fråga 4, 5, 7 och 8 representerade svarsalternativet "väldigt ofta" lägre upplevs stress (exempel fråga 7; "Hur ofta har du känt att du har kunnat hantera irriterande situationer i ditt liv?"). Vid databearbetning tilldelas svarsalternativen från PSS-10 poäng från 1-5, 1 (*aldrig*), 2 (*nästan aldrig*), 3 (*ibland*), 4 (*ganska ofta*), 5 (*väldigt ofta*). Eftersom frågorna är ställda på olika sätt vänds fråga 4, 5, 7 och 8 vid databearbetning.

Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument (Thomas & Kilmann, 1974, 2002) var den andra skalan som inkluderades i formuläret. Den interna reliabiliteten gällande medelvärdet för de fem konflikthanteringsstilarna har i tidigare studier visat ett en alfa-koefficient på .60 (Womack, 1988), vilket är bättre än andra konflikthanteringsstils-instrument vars alfa-koefficienter varierar från .39 till .55 (Kilmann & Thomas, 1977). Enligt Bryman (2011) beskrivs att en alfa-koefficient kan variera mellan 0-1, varav värden på .80 anses ha god intern reliabilitet medan .70 ses som en acceptabel intern reliabilitet. Dock menar Nunnally (1978) att den acceptabla gränsen för alfa-koefficienter är .60, vilket indikerar att instrumentet kan betraktas som användbart.

Thomas och Kilmanns (1974, 2002) skala består av 30 påståenden där respondenterna väljer mellan A och B, beroende på vilket alternativ som bäst kännetecknar deras beteende kring hur de vanligen agerar i givna situationer. Deltagarna uppmanas i skalans instruktion att ta

ställning till samtliga påståenden var för sig. Påståendena berör fem konflikthanteringsstilar; konkurrens, samverkande, kompromiss, undvikande och anpassning. Skalan är författad på engelska men har av den föreliggande studiens författare översatts till svenska. Testet bifogas i inte i denna uppsats på grund av restriktioner gällande publicerande rättigheter av skalan.

Varje konflikthanteringsstil förekommer som ett svarsalternativ i tolv olika påståenden. För att kunna tolka vilka alternativ inom varje påstående som tillhör respektive konfliktstil, används en tabell, där även poäng för varje konfliktstil räknas ut. I denna tabell står påståendena på 30 numrerade rader, där påstående 1 står på den första raden, påstående 2 på den andra raden och så vidare. Ovanför dessa rader finns fem kolumner, där varje kolumn representerar en konfliktstil. På raden för respektive påstående finns ett A och ett B alternativ som står under någon av kolumnerna. På raden för påstående 1 står till exempel alternativ A under den tredje kolumnen som består av den undvikande stilen, medan alternativ B står under den anpassande stilen. Utefter vad respondenten har ringat in i frågeformuläret sätts det i tabellen en ring runt det alternativ som respondenten svarat för varje påstående, vilket innebär att tabellen sammanlagt kommer bestå utav 30 ringar. Varje konflikthanteringsstil förekommer däremot som svarsalternativ vid endast tolv påståenden, vilket leder till att en respondent maximalt kan ha tolv ringar under en konfliktstil. När man sedan fyllt i tabellen utifrån vad respondenten svarat i formuläret räknas antal ringar under varje kolumn, där varje inringning ger ett poäng, som sedan fylls i vid slutet av kolumnen. Detta innebär att varje kolumn, och alltså konflikthanteringsstil, högst kan få 12 poäng och minst 0 poäng. Få poäng innebär att deltagaren använde konflikthanteringsstilen i låg grad, medan höga poäng innebar att stilen användes i hög grad. Sammanlagt uppnår påståendena 30 poäng, vilka fördelas till de olika konflikthanteringsstilarna. Det innebär att en individ som använde sig lika mycket av alla fem stilarna skulle få 6 poäng på varje konflikthanteringsstil (Thomas & Kilmann, 1974, 2002).

Skalan är ursprungligen skapat genom ett ipsativt testformat (Thomas & Kilmann, 1974, 2002), men har också skapats genom ett normativt format där en Likert-skala använts (Konovsky, Jaster, & McDonald, 1989). Skalan som bygger på Likert-skalan har visat sig ge snarlika resultat som den ursprungliga skalan, men med högre intern reliabilitet med alfa-koefficienter mellan .69 och .87 (Walker, 2005). I den föreliggande studien användes den ursprungliga skalan (det ipsativa testformatet) eftersom författarna hade tillgång till det, och skalans manual rekommenderar det.

I tabell 1 visas studiens alfa-koefficienter (*Cronbachs alpha*), för frågeformulärets variabler. De frågor som ingick i PSS-10 visade tillsammans ha en god intern reliabilitet. Frågor som rörde konkurrens i Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument har en accepterad intern validitet. Resterande variabler visades vara under den accepterade gränsen för vad som anses ha en accepterad intern reliabilitet. Värden på Chronbachs Alfa var oaccepterade låga för samverkan, kompromiss och anpassning, medan den undvikande stilen var strax under den lägsta, enligt Nunnally (1978), accepterade nivån. Författarna valde dock ändå att redovisa sambandsmått och tolka resultaten, eftersom det kan vara stora mätfel vid beräkningen av den interna konsistensen vid detta format där individen ombeds välja mellan två alternativa påståenden (K. W. Thomas et. al., 2008).

Tabell 1

Tabellen visar Cronbachs alfa för Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument och SPSS-10

Instrument	Cronbachs alfa
Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument	

Konkurrens	.77
Samverkan	.37
Kompromiss	.37
Anpassande	.26
Undvikande	.54
<hr/>	
PSS-10	
Stress	.83

Procedur

Sammanlagt delades 216 frågeformulär ut; 68 utav dessa delades ut personligen och återstående 148 delades ut via postfack. Formulären hade tillhörande kuvert, varav kuvert och formulär var märkta med ID-nummer för att lättare kunna matas in i SPSS och för att säkerställa att flera formulär inte delades ut till samma person.

Frågeformulären delades ut under vid två olika tidpunkter per dag under fem arbetsdagar till de lärare som infann sig på sitt kontor. Efter dessa fem dagar delades formulären ut till resterande lärares postfack för att öka svarsfrekvensen. Alla deltagare fick möjligheten att lämna in ifyllt frågeformulär i vår handledares postfack, eller via en låda som varje institution tilldelades. Vid alla utdelningar uppmärksammades deltagarna om ett sista inlämningsdatum, vilket gav dem chans att svara på frågeformuläret när tillfälle gavs. Efter sista inlämningsdatum samlades alla inlämnade frågeformulär, samt 25 stycken orörda formulär som fortfarande låg kvar i lärarnas postfack. De 25 frågeformulären samlades in för att undvika svar efter sista inlämningsdatum.

Databearbetning

Insamlade data skrevs in och bearbetades i statistikprogrammet IBM SPSS Statistics version 21. Män kodades som 1 och kvinnor som 2, för att kunna urskilja möjliga samband mellan variablerna och kön. Varje deltagares svar matades separat in i SPSS och fick därefter en slutgiltig summa. Högre summa från frågorna gällande PSS-10 kännetecknade högre upplevd stress hos deltagarna. Fråga 4, 5, 7, 8 vändes i SPSS eftersom dessa frågor var ställda med innebörden att lägre poäng innebar högre upplevd stress medan höga poäng innebar mindre upplevd stress.

Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument innehöll påståenden med svarsalternativ A och B. För att tolka resultatet användes tillhörande tolkningskarta där varje deltagares svar blev en viss summa till varje konflikthanteringsstil. Summan för varje stil matades in i SPSS.

Innan vald analysmetod belystes variablernas skevhet. Om värdet z överstiger 1.96 (eller undergår -1.96) anses skevheten vara signifikant på 5% nivån, vilket betyder att studiens data inte kommer från en symmetrisk population (Howitt & Cramer, 2011). Detta innebar att variablerna upplevd stress, konkurrens samt fördelningen över institutionerna var skevfördelade, vilket visas i Tabell 2.

Tabell 2

Tabellen visar fördelningen kring variablerna.

Variabel	Skevhet	Std. Fel	z	M(s)	Mdn
Ålder	-0.19	0.25	-0.76	51.71(8.31)	52.00
Stress	0.55	0.25	2.19	23.78(5.05)	24.00
Konkurrens	1.01	0.25	4.03	3.66(2.92)	3.00
Samverkan	-0.40	0.25	-1.60	6.71(2.02)	7.00
Kompromiss	0.23	0.25	0.90	6.35(1.96)	6.00
Anpassande	-0.22	0.25	-0.86	6.57(1.92)	6.00
Undvikande	-0.31	0.25	-1.24	6.79(2.37)	7.00

Studiens ursprungliga syfte var att använda multipel regression för att undersöka om konflikthanteringsstil kunde predicera lärarnas upplevda stress. Men då regression ställer parametriska krav på fördelningen fick istället den icke-parametriska analysmetoden Spearmans korrelation användas, eftersom den utgår från medianen och därför inte är lika känslig för skevfördelade värden (Howitt & Cramer, 2010). Valet av analysmetod innebar att studiens frågeställning angående predicering inte kunde nyttjas, eftersom medelvärde då måste användas. Möjligen hade en annan icke-parametrisk sambandsanalys kunnat användas, men eftersom författarna inte behärskade mer avancerade metoder gjordes avgränsningen till att använda Spearmans analysmetod. Enligt Cohens riktlinjer (1988) anses samband på .10-.29 vara svaga, .30-.49 medelstarka, .50-.70 starka och .71-1.00 mycket starka. Studiens initiala syfte var att även att undersöka skillnader mellan institutionerna, men eftersom det fanns en skevfördelning mellan institutionerna och det visade sig vara över dubbelt så många deltagare från Institutionen för individ och samhälle, jämfört med resterande institutioner (se avsnittet ”*Deltagare*”), valdes denna variabel bort.

Etiska överväganden

Frågeformuläret innehöll information om att deltagande var frivilligt och kunde avbrytas när som helst. Information framgick även att deltagarnas svar och deltagande behandlades konfidentiellt. Studiens undersökningssyfte och nyttjande framgick (se appendix 1). Denna information gavs i åtanke på samtyckeskravet, nyttjandekravet, informationskravet och konfidentialitetskravet som Bryman (2011) beskriver vara de krav som behöver uppfyllas i undersökningar.

Valet gjordes även att, i första hand, inte beskriva huruvida många minuter formuläret skulle ta att svara på. Fokus lades istället på att föra fram hur många frågor som skulle besvaras för att deltagarna inte skulle känna sig tidspressade eller sämre om de tog längre tid på sig. Vid de deltagare som frågade hur lång tid skalan skulle ta svarades dock 6-10 minuter.

För att säkra det konfidentiella kring överläts personallistan till studiens handledare för att förvara på säkert ställe. Ett godkännande för att genomföra studien på Högskolan Väst tillhandahölls av högskolans prorektor Jan Theliander.

Resultat

Studiens syfte var att undersöka om konflikthanteringsstilar hade något samband med upplevelsen av stress. Ett annat syfte var att undersöka vilken konflikthanteringsstil som var mest och minst förekommande, samt att belysa universitetslärares upplevda stressnivå. Ytterligare syfte var att undersöka om stress och konflikthanteringsstilar hade något samband med kön och ålder. Samband mellan variablerna kön och ålder valdes att inte belysas med varandra, då analyser mellan dessa inte utgjorde studiens syfte.

Ett svagt positivt icke-signifikant samband fanns mellan stress och den samverkande stilen, samt mellan stress och den undvikande stilen. Ett negativt svagt signifikant samband fanns mellan den konkurrerande stilen och ålder. Nedan visas sammanställningar av resultaten i tabellform. I Tabell 3 redovisas variablerna stress och konflikthanteringsstilar samt ålder och kön. I Figur 2 visas fördelningen kring konflikthanteringsstilarna medan fördelningen kring stress visas i Figur 3.

Statistisk presentation

Resultatet visade att stress och undvikande samt stress och samverkan hade svaga samband, vilket innebar att högre upplevd stress tenderade att samvariera med en högre grad av den undvikande stilen. Dock fanns det inget signifikant samband mellan dessa variabler.

Det starkaste sambandet mellan konflikthanteringsstilarna, ett mycket starkt negativt signifikant samband, fanns mellan konkurrens och undvikande. Ett medelstarkt negativt signifikant samband fanns även mellan konkurrens och anpassande. Dessa samband var båda statistiskt signifikanta och visade negativa korrelationer vilket innebar att ju högre grad av den konkurrerande stilen desto mindre grad av den undvikande och anpassande stilen hade lärarna. Andra negativa samband kunde ses mellan samverkan och kompromiss, vilket var ett svagt negativt signifikant samband, samt sambandet mellan den samverkande och undvikande stilen som var ett medelstarkt negativt icke-signifikant samband.

Andra svaga positiva icke-signifikanta samband fanns mellan ålder och anpassning, ålder och undvikande, kön och anpassning. Det fanns även ett svagt negativt icke-signifikant samband mellan kön och den kompromissande stilen. Eftersom män kodades som lägre värde i SPSS och kvinnor som ett högre värde innebar det att männen i studien tenderade att vara mer kompromissande än kvinnorna. Ytterligare ett svagt negativt samband, men som visade signifikans, fanns mellan ålder och den konkurrerande konflikthanteringsstilen, vilket indikerar att desto äldre deltagarna var, desto mindre konkurrerande var dem.

Ytterligare positiva icke-signifikanta samband, som enligt Cohen (1988) inte anses uppfylla den acceptabla gränsen för svaga samband var; stress och kön, samverkan och kön, stress och ålder, stress samt stress och anpassning. Negativa icke-signifikanta samband som inte heller uppfyllde den acceptabla gränsen Cohens (1988) riktlinjer för svaga samband var; kön och konkurrens, kön och undvikande, ålder och samverkan, stress och konkurrens samt stress och kompromiss.

Tabell 3

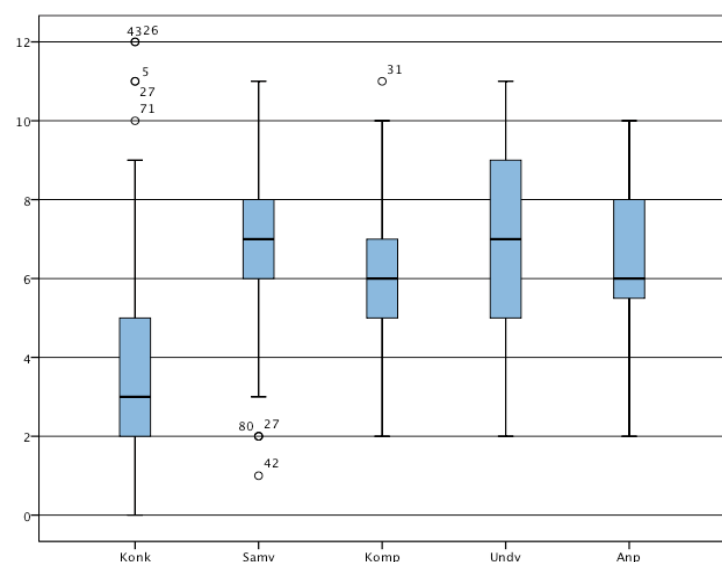
Tabellen visar Spearmans korrelationer och signifikansnivåer på lärarnas upplevda stress och samband med de oberoende variablerna samt konflikthanteringsstilarnas samband med resterande konflikthanteringsstilar.

Variabel	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Kön								
2. Ålder	-							
3. Stress	.07	.09						
4. Konkurrens	-.02	-.23*	-.06					
5. Samverkan	.09	-.01	.11	-.11				
6. Kompromiss	-.11	-.03	-.09	-.12	-.26*			
7. Anpassande	.13	.19	.01	-.49**	-.12	-.23*		
8. Undvikande	-.02	.12	.15	-.53**	-.35	-.22*	.15	

** . Korrelationen är signifikant vid .01 nivån (2-tailed).

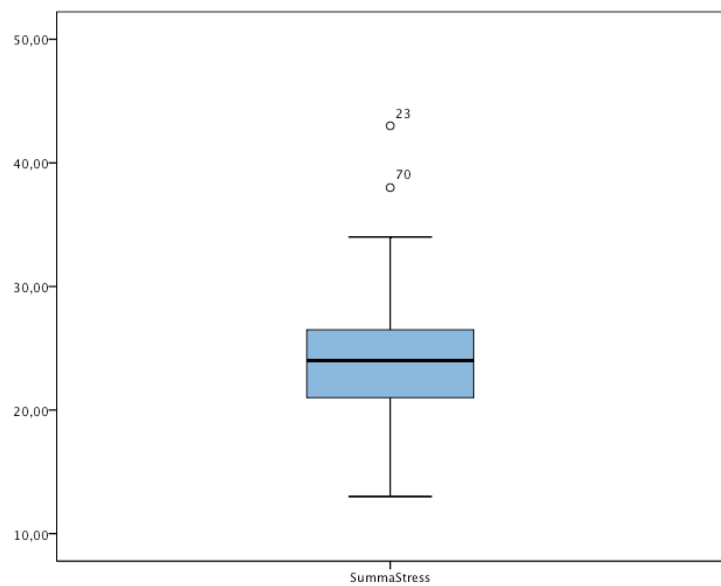
* . Korrelationen är signifikant vid .05 nivån (2-tailed).

Resultatet av lärarnas fördelning utifrån Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument redovisas i Figur 2. Figuren visar att det fanns outliers inom tre utav de fem konfliktstilarna, dock var dessa outliers inte signifikanta. I figuren visar även att den konkurrerande stilen var mindre förekommande medan resterande stilar var mer förekommande. Figuren visar även medianen för konfliktstilarna; Konkurrens ($Mdn = 3$), Samverkan ($Mdn = 7$), Kompromiss ($Mdn = 6$), Undvikande ($Mdn = 7$) och Anpassning ($Mdn = 6$). Figur 3 visar lärarnas fördelning utifrån PSS-14 och att det fanns outliers kring variabeln stress, vilka dock inte var signifikanta. Medianen för variabeln stress är 24 poäng, varav 10 var minst och 50 var max antal poäng. Fördelningen visade även samt två stycken outliers kring variabeln stress.

Figur 2

Figuren visar medianen, övre och nedre gräns av kvartilen i variabeln ”konkurrens”. Skalpöningen består av summan av poängen från frågorna rörande som berörde den konkurrerande stilen.

Figur 3

Figuren visar medianen, övre och nedre gräns av kvartilen i variabeln ”stress”. Skalpoängen består av summan av poängen från frågorna ur PSS-10.

Sammanfattning av resultat

Studiens resultat visade att det fanns svaga positiva icke-signifikanta samband mellan stress och den samverkande stilen, samt mellan stress och den undvikande stilen. Enligt Cohens (1988) riktlinjer finns ett samband mellan stress och den undvikande stilen samt mellan stress och den samverkande stilen bland lärarna på Högskolan Väst, vilket svarar på frågeställningen som avsåg svara på om konflikthanteringsstilar hade ett samband med stress. Ett annat syfte var att undersöka lärarnas upplevda stressnivå. Medianen från lärarnas svar ur SPSS-10 uppgick till 24 poäng, utav 50 möjliga och 10 minsta poäng, vilket indikerar att lärarna inte har en hög stressnivå.

Övrigt visades den konkurrerande stilen vara mest förekommande medan resterande stilar var ungefär lika ofta förekommande. Den konkurrerande stilen visade sig även ha ett negativt signifikant samband med ålder vilket svarade på frågeställningen gällande om konflikthanteringsstilar verkar ha ett samband med ålder. Även ålder och stress visade svaga icke-signifikanta samband med den anpassande och undvikande stilen. Ett svagt positivt icke-signifikant samband visades mellan kön och den anpassande stilen, samt ett svagt negativt icke-signifikant samband mellan kön och den kompromissande stilen.

Diskussion

Läraryrket har funnits vara ett högt utsatt yrke för arbetsrelaterad stress, främst bland lärare på grund- och gymnasienivå men även bland universitetslärare (Andersson et al, 2001). Eftersom konflikter visats vara nära sammankopplade med individers upplevda stress (Agervold, 2001) var syftet med studien att undersöka om konflikthanteringsstilar hade något samband med upplevelsen av stress. Ett annat syfte var att undersöka vilken konflikthanteringsstil som var

mest och minst förekommande, samt att belysa universitetslärares upplevda stressnivå. Ytterligare syfte var att undersöka om stress och konflikthanteringsstilar hade något samband med kön och ålder.

Resultatdiskussion

Resultatet visade att variablerna stress och den undvikande stilen, samt stress och den samverkande stilen, hade svaga positiva icke-signifikanta samband. Både den samverkande och undvikande stilen berör hur en individ väljer att tillgodose antingen bådars behov eller ingens behov, istället för att fokusera på en utav parternas behov (Thomas & Kilmann, 1974, 2002). Det positiva sambandet mellan stress och undvikande, samt mellan stress och samverkan, skulle kunna indikera att det är mer stressande att tänka på bådars behov, oavsett om individen väljer att tillgodose behoven eller inte. Barden, Fergus och Orcutt (2013) har i en tidigare studie funnit ett positivt samband mellan stress och individers undvikande beteende, vilket är i linje med den föreliggande studiens resultat. Barden et. al. (2013) undersökte dock studenter och använde istället ett instrument som granskade individers undvikande beteende i kontakt med negativa händelser, snarare än undvikande som en konflikthanteringsstil. Det innebär att resultaten inte är helt jämförbara men kan vara en aspekt att undersöka vidare kring.

Inga signifikanta samband fanns mellan stress och konfliktstilarna kompromiss, anpassning och konkurrens. Enligt Cohens (1988) riktlinjer var den kompromissande stilen nära gränsen för vad som anses vara ett svagt negativt samband, vilket med en annan analysmetod möjligen kunnat bli mer precis, och kunnat uppnå den acceptabla gränsen för ett svagt samband. Den konkurrerande stilen var inte lika nära Cohens riktlinjer och ansågs därför inte vara ett svagt negativt samband. Den anpassande stilens samband med stress var nära noll och kunde därför inte anses vara ett samband. Dock bör det anmärkas att den interna reliabiliteten inte är tillförlitlig, varken enligt Nunnally (1978) eller Brymans (2011) riktlinjer, gällande den samverkande, kompromissande, anpassande eller den undvikande stilen. Att den interna reliabiliteten inte är tillförlitlig kan påverka resultaten och inte visa de samband som faktiskt finns hos deltagarna, vilket diskuteras nedan under rubriken "*Reliabilitet och validitet*".

Att resultatet inte visade att stress samvarierade nämnvärt med kön var något som gick emot tidigare studier, som funnit att kvinnor tenderar att uppleva mer stress än män (Cohen & Janicki-Devers, 2012; Davis, Matthews, & Twamley, 1999). Variablerna stress och ålder en positiv icke-signifikant korrelation som var nära Cohens riktlinjer gällande ett svagt samband, vilken även den kan ha berott på att analysmetoden var för grov i sin mätning. Att stress inte samvarierade med kön som skulle kunna härledas till den begränsade populationen i studien. I en tidigare studie av Cohen och Janicki-Devers (2012), där det visades att kön samvarierade med stress, utgjordes urvalet av både män och kvinnor, i olika åldrar och med olika yrkesbakgrund i U.S.A. Diskrepansen skulle kunna härledas till skillnaden mellan kvinnors upplevda stress i U.S.A. och i Sverige. Anses länderna vara lika jämställda? Delar män och kvinnor lika på sysslorna hemma? Måste kvinnor anstränga sig mer för att klättra uppåt i karriären? Olika kulturella skillnader mellan kvinnor, eller mellan män, kan vara en avgörande faktor kring varför resultaten visat sig vara olika mellan tidigare studier och den föreliggande studien. För att undersöka skillnader mellan män och kvinnor, eller mellan kvinnor från olika kulturer, skulle däremot en jämförelseanalys behövas göras med ett annat analys än den som använts i den föreliggande studien.

Sambandet mellan stress och ålder, uppfyllde inte Cohens riktlinjer kring vad som anses vara ett svagt samband, visades gå emot tidigare studier som funnit att stress har ett negativt samband med ålder (Carstensen, Pasupathi, Mayr, & Nesselroade, 2000). Carstensen et. al. (2000) har beskrivit att äldre individer har utvecklat strategier för att hantera stress, känslor och

sitt beteende vid uppkomna problem. Restriktioner gällande den föreliggande studiens urval av just universitetslärare kan dock ha påverkat att resultatet skiljer sig mot tidigare studier eftersom den tidigare studien utgjordes av ett urval som bestod av 400 individer med olika demografisk bakgrund mellan 18 och 94 år. Något som kan ha påverkat att resultatet inte visade något nämnvärt samband är att urvalet i den föreliggande studien berörde en yrkesgrupp inom vilken individerna visades vara relativt lika, både till ålder och stressnivå.

Den föreliggande studien fann ett starkt negativt signifikant samband mellan den konkurrerande och undvikande stilen. Det negativa sambandet stöds av Thomas och Kilmanns (1974, 2002) teori om att den konkurrerande och undvikande stilen är varandras motpoler, eftersom den konkurrerande stilen beskrivs som mer pådrivande men den undvikande stilen är mindre pådrivande. Den konkurrerande stilen visades vara den minst förekommande stilen bland de deltagande lärarna, ett resultat som dock inte nödvändigtvis betyder att lärare inte är speciellt konkurrerande; bara att de deltagande lärarna inte var det. Med tanke på att individer med den konkurrerande stilen tillgodoser sitt eget behov framför andras (Thomas & Kilmann, 1974, 2002) kan det betyda att enbart lärare som önskar tillgodose andras behov har ställt upp i studien, då studien möjligen inte uppfattats tillgodose deras behov. De deltagande lärarna föredrog den anpassande stilen framför den konkurrerande stilen, är däremot mer angelägna att nå en lösning som tillgodose den andres behov i en konflikt. Detta skulle kunna ses som skäligt eftersom läraryrket kan ses som ett slags serviceyrke som är skapat för att tillgodose andras behov, vilket innebär att lärarna sätter studenternas behov före sitt eget.

Intressant nog visades den samverkande stilen och den undvikande stilen vara relativt lika förekommande, trots att de är klassade som varandras motpoler enligt Thomas och Kilmann (1974, 2002). Däremot bekräftade resultatet Thomas och Kilmanns teori om att den samverkande och undvikande stilen är varandras motpoler eftersom ett medelstarkt negativt samband visades mellan variablerna, dock var detta icke-signifikant.

Carstensen et. al. (2000) har beskrivit att ett negativt samband mellan ålder och den konkurrerande stilen kan ha sin grund i att äldre individer är mindre angelägen att försöka vinna i konflikter, eftersom de lärt sig hantera situationer och sitt beteende och hur de skall uttrycka sina känslor i interaktion med andra människor. Förklaringen ligger i linje med den föreliggande studiens resultat, som visade ett svagt negativt signifikant samband mellan ålder och den konkurrerande konflikthanteringsstilen.

Reliabilitet och validitet

Stressformuläret påvisade en god intern reliabilitet, vilket är i linje med en studie gjord av M. Nordin och Nordin (2013) som funnit tillfredsställande reliabilitet och validitet hos den svenska översättningen av PSS-10. Detta innebär att trovärdigheten i sambandsberäkningarna vore god om den interna konsistensen vid konflikthanteringsstilarna; samverkande, anpassande och kompromiss vore högre, särskilt hos den samverkande och undvikande stilen som visade minst tillfredsställande intern reliabilitet.

Tillfredsställande intern reliabilitet visades för den konkurrerande stilen men inte för den samverkande, kompromissande, undvikande eller anpassande stilen, vilket innebär att undersökningens totala reliabilitet kan ifrågasättas. Något som visade att även validiteten kunde ifrågasättas var att ett flertal respondenter hade noterat i formuläret att frågorna från Thomas-Kilmann Mode Instrument var snarlika och uppfattades som förvirrande. Att frågorna i konfliktskalan skulle vara lika varandra var dock något som förvarnades i skalans instruktion, men antagligen inte noterades av respondenterna. Möjligen kan även typ av skalor ha förvirrat respondenterna och ha påverkat den interna reliabiliteten och samband som egentligen funnits har inte visats. Då flertalet påståenden var lika varandra i Thomas – Kilmann Conflict Mode

Instrument kan det ha lett till att respondenterna inte tog hänsyn till varje påstående för sig, utan liknade svarsalternativen med tidigare påståenden och missade innebörden att välja ett påstående i förhållande till det andra. Att alfa-koefficienten kring den konkurrerande stilen visade en acceptabel samstämmighet var något som tidigare visat sig vara förekommande i Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument (Womack, 1988). Enligt Womack (1988) kan samstämmigheten bero på att svarsalternativen kring den konkurrerande stilen är mer distinkta från resterande påståenden, och därför blir lättare att ta ställning till.

Då studien sträckte sig över heltidsanställda lärare på Högskolan Väst var antal möjliga deltagare begränsat. Om deltagarna hade varit fler kunde möjligen fler samband urskiljas med godkända signifikansnivåer. Frågan kan även ställas kring om deltagarna var representerande för Högskolan Väst, då bortfallet var 57%. En möjlighet var att bortfallet bestod utav stressade individer som valde att inte svara på frågeformuläret. Hade studien nått ut till bortfallet, som kan ha bestått utav stressade individer, hade resultatet möjligen blivit annorlunda och visad en större spridning kring lärarnas stressnivå. Eventuellt hade även samband mellan stress och ålder, stress och kön kunnat bli högre.

Metoddiskussion

Studiens urval begränsar generaliserbarheten med tanke på att deltagarna endast var från en högskola, vilket innebär att resultatet inte kan generaliseras till alla universitetslärare. Bland heltidsanställda lärare på Högskolan utgjorde kvinnor 60% och män 40%. Studien visades ha en någorlunda jämnare könsfördelning då 55 % utav representerades av kvinnor och 45% av män vilket dock innebär att lärarnas könsfördelning inte var helt representativt för deras population. Detta kan också ha påverkat resultatet. Om fler kvinnor hade deltagit hade deras stressnivå möjligen visat sig vara högre – vilket hade kunnat visa ett starkare samband och styrka tidigare studier som funnit att kvinnor upplever mer stress än män (Cohen & Janicki-Devers, 2012; Davis, Matthews, & Twamley, 1999). Dock bör det observeras denna argumentation inte kan uttala sig om bortfallet utifrån kön, endast kring de faktiskt deltagande samt hela populationen av heltidsanställda lärare på Högskolan Väst, samt att jämförelsestudier bör genomföras för att kunna dra slutsatser kring skillnader mellan män och kvinnor (se avsnitt "*Resultatdiskussion*"). Generaliserbarheten begränsas även utav att endast lärare närvarande på högskolan hade möjlighet att delta i studien. Detta innebär individer som inte hade chans att svara på grund av sjukdom eller annan orsak. Bortfallet i studien kan även ha berott på att lärarna inte hade tid att svara, vilket innebär att eventuella stressade individer möjligen inte är representerade i studien.

Eftersom inte alla variabler uppnådde en accepterad intern reliabilitet bör ett kritiskt öga hållas till resultatet. Eftersom svarsalternativen var ipsativa finns det statistiska begränsningar i skalan vilket gör att SPSS visade mindre reliabilitet (Walker, 2005). Ytterligare restriktioner är att studiens författare använde sig av den ursprungliga skalan istället för att använda sig av det nyare instrumentet, som innehöll bättre förutsättningar till att få en acceptabel reliabilitet. Detta eftersom studien redan var planerad efter den ursprungliga skalan då författarna fann det nyare instrumentet. Önskvärt vore att i framtida undersökningar använda sig av instrumentet som berör normativa testformat, vilket möjligen kan ge resultat från Thomas – Kilmann Conflict Mode Instrument mer reliabilitet. Möjligen blir dessa svarsformat även lättare att svara på, något som deltagarna i denna studie möjligen hade önskat.

Ytterligare begränsningar gällande Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument är att det är ett självskattande instrument, vilket innebär risker för subjektiva skattningar från deltagarna. Instrumentet fokuserar även på en individs generella konflikthanteringsstil, vilket innebär att det inte tar hänsyn till relationer och olika kontexter som möjligen kan spela roll i individers

beteende i en konflikt. Att instrumentet är utformat efter denna generella form är något som talar emot Thomas och Kilmanns (1974, 2002) egna teori kring att konflikthanteringsstil är något som inte är konstant. Dock har konflikthanteringsstilar funnits samvariera med personlighetsegenskaper så som samstämmighet och extraversion (Wood & Bell, 2008) som enligt Costa och McCrae (1988) är egenskaper som är relativt fasta vid vuxen ålder, vilket skulle tala för att även en individs konflikthanteringsstil är konstant.

Förslag till vidare forskning

Vidare forskning bör göras vid flera universitet och på ett större urval för att kunna finna starkare korrelationer mellan konflikthanteringsstilar och lärare, förslagsvis genom användandet av Walkers (2005) normativa svarsformat. Då studien fokuserade på stress hos universitetslärare hade vidare forskning även kunnat gjorts utökas till gymnasielärare och mellanstadielärare för att kunna jämföra populationernas preferens av konflikthanteringsstil och upplevda stress. Önskvärt vore även för framtida studier att försöka se orsakssamband mellan variablerna stress och konflikthanteringsstil. En annan infallsvinkel för framtida studier vore att undersöka skillnader kring de undersökta variablerna högskolor emellan, eller undersöka om det finns skillnader mellan lärare beroende på om de är aktiva vid en högskola eller ett universitet.

Slutsatser

Syftet med studien var att undersöka om konflikthanteringsstilar hade något samband med upplevelsen av stress bland heltidsanställda lärare på Högskolan Väst, samt om stress och konflikthanteringsstilar hade något samband med kön och ålder. Svaga positiva samband, som dock var icke-signifikanta, hittades mellan stress och den samverkande stilen samt mellan stress vilket kan indikera att det är mer stressande att se till bådars behov i en konflikt, oavsett om de undviks eller försöker tillgodose. Studien fann även att lärarna på Högskolan Väst inte ansågs vara speciellt stressade, då deras poäng enligt medianen enbart uppgick till 24 poäng i PSS-10, varav 10 poäng kännetecknade individer som aldrig upplever stress och 50 som väldigt ofta upplever stress.

Ett negativt samband fanns även mellan den konkurrerande stilen och ålder vilket innebar att äldre individer tenderade att vara mindre konkurrerande i konflikter, ett resultat som talar för att det skulle vara positivt ur studenters synvinkel att få en lärare som är äldre, då dessa inte mindre angelägna av att tillfredsställa sina egna behov än de yngre lärarna. Den konkurrerande stilen visades i resultatet vara minst frekvent, medan den kompromissande, samverkande, anpassande och undvikande stilen var ungefär lika förekommande bland lärarna.

Referenser

- Andersson, A., J. Rafstedt, M-L., Broberg, E., Baneryd, K., & Weiner, J. (2001). Negativ stress och ohälsa – inverkan av höga krav, låg egenkontroll och bristande socialt stöd i arbetet [pdf]. Hämtad 8 maj, 2014, från http://www.av.se/dokument/statistik/rapporter/IAM2001_02.pdf
- Agervold, M. (2001). *Arbete och stress: en introduktion till arbetsmiljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

- Arbetsintegrerat lärande är vår profil. (2014). Hämtad 14 maj, 2014, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/arbetsintegrerat-larande>
- Bardeen, R. J., Fergus, A. T., & Orcutt, K. H. (2013). Experiential avoidance as a moderator of the relationship between anxiety sensitivity and perceived stress. *Behavior Therapy, 44*(3), 459-469. doi: 10.1016/j.beth.2013.04.001
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Carstensen, L. L., Pasupathi, M., Mayr, U., & Nesselroade, J. R. (2000). Emotional experience in everyday life across the adult life span. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*(4), 644–655. doi:10.1037/0022-3514.79.4.644
- Chusmir, H. L., & Mills, J. (1989). Gender differences in conflict resolution styles of managers: at work and at home. *Sex Roles 20*(3), 149-163. doi: 10.1007/BF00287988
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2. ed.) Hillsdale: L. Erlbaum Associates.
- Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior, 24*(4), 385-396. doi:10.2307/2136404
- Cohen, S., & Williamson, G. (1988). Perceived stress in a probability sample of the United States. In S. Spacapan and S. Oskamp (Eds.), *The social psychology of health*. 31–67. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cohen, S., & Janicki-Deverts, D. (2012). Who's stressed? Distributions of psychological stress in the United States in probability samples from 1983, 2006 and 2009. *Journal of Applied Social Psychology, 42*(6), 1320-1334. doi:10.1111/j.1559-1816.2012.00900.x
- Cornille, T. A., Pestle, R. E., & Vanwy, R. W. (1999). Teachers' conflict management styles with peers and students' parents. *International Journal of Conflict Management, 10*(1), 69-79. doi:10.1108/eb022819.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1988). Personality in adulthood: a six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the NEO personality inventory. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*(5), 853-863. doi:http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.853
- Davis, M. C., Matthews, K. A., & Twamley, E. W. (1999). Is life more difficult on Mars or Venus? A meta-analytic review of sex differences in major and minor life events. *Annals of Behavioral Medicine, 21* (1), 83–97. 10.1007/BF02895038
- Dinham, S. (1993). Teachers under stress. *The Australian Educational Researcher, 20*(3), 1-16. doi: 10.1007/BF03219547
- Folger, J. P., Poole, M.S. & Stutman, R. K. (2013). *Working through conflict: strategies for relationships, groups, and organizations*, (7th ed.) Boston: Pearson.
- Friedman, R. A., Tidd, S. T., Currall, S. C., & Tsai, J. C. (2000). What goes around comes around: The impact of personal conflict style on work group conflict and stress. *International Journal of Conflict Management, 11*(1), 32-55. doi:10.1108/eb022834
- Gbadamosi, O., Bagheston, G. A., & Al-Mobrouk, K. (2014). Gender, age and nationality: assessing their impact on conflict resolution styles. *Journal of Management Development, 33*(3), 245-257. doi:10.118/JMD-02-2011-0024
- Greenglass, E. R., & Burke, R. J. (1995). Job stressors, type a behavior, coping responses, and psychological burnout among teachers. *International Journal of Stress Management, 2* (1), 45-57. doi: 1072-5245/95/0100-0045507.50/0
- Hendel, N., Fish, M., & Berger, O. (2007). Nurse/physician conflict management mode choices: implications for improved collaborative practice. *Nursing Administration Quarterly, 31*(3), 244-253. doi: 10.1097/01.NAQ.0000278938.57115.75
- Howitt, D., & Cramer, D. (2011). *Introduction to statistics in psychology*. (5th ed.) Harlow, England: Pearson.

- Howitt, D., & Cramer, D. (2010). *Introduction to research methods in psychology*. (3. ed.) Harlow, England: Pearson/Prentice Hall.
- Internationellt Samarbete. (2014). Hämtad 8 Maj, 2014, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/internationellt>
- Jenkins, S., & Calhoun, J. F. (1991). Teacher stress: issues and intervention. *Psychology in the Schools*, 28(1), 60-70. doi:10.1002/1520-6807
- Kilmann, R. H., & Thomas, K. W. (1977). Developing a forced-choice measure of conflict-handling behavior. The "mode" instrument. *Educational and Psychological Measurement*, 37(2), 309-325. doi:10.1177/001316447703700204
- Konovsky, M. A., & Jaster, F., & McDonald, M. A. (1989). Using parametric statistics to explore the construct validity of the Thomas-Kilmann conflict mode survey. *Management Communication Quarterly*, 3(2), 268-290. doi:10.1177/0893318989003002007
- Kovess-Masféty, V., Rios-Seidel, C., & Sevilla-Dedieu, C. (2007). Teachers' mental health and teaching levels. *Teaching and Teacher Education*, 23(7), 1177-1192. doi:10.1016/j.tate.2006.07.015
- Lediga anställningar vid Högskolan Väst. (2014). Hämtad 8 Maj, 2014, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/lediga-anstallningar>
- Morley, D. D., & Shockley-Zalabak, P. (1986). Conflict avoiders and compromisers: Toward an understanding of their organizational communication style. *Group & Organization Studies*, 11(4), 387-402. doi:10.1177/0364108286114006
- Nordin, M., & Nordin, S. (2013). Psychometric evaluation and normative data of the Swedish version of the 10-item perceived stress scale. *Scandinavian Journal of Psychology*. 54(6), 502-507. doi:10.1111/sjop.1207
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Organisation. (2014). Hämtad 14 maj, 2014, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/organisation>
- Perceived Stress Scale (PSS). (2014). Hämtad 21 mars, 2014, från <http://stressmedicin.com/upload/Regionkanslierna/ISM%20Institutet%20för%20stressmedicin/Publikationer/Formulär/Instruktioner%20Perceived%20Stress%20Scale.pdf>
- Sportsman, S., & Hamilton, P. (2007). Conflict management styles in the health professions. *Journal of Professional Nursing*, 23(3), 157-166. Doi:10.1016/j.profnurs.2007.01.010
- Rahim, M. A. (1986). Referent role and styles of handling interpersonal conflict. *The Journal of Social Psychology*, 126(1), 79-86. 10.1080/00224545.1986.9713573
- Thomas K. W., & Kilmann, R. H. (1974, 2002). *Thomas-Kilmann conflict mode instrument*. Mountain View: Xicom.
- Thomas, K. W., Thomas, G. F., & Schaubhut, N. (2008). Conflict styles of men and women at six organization levels. *International Journal of Conflict Management*, 19(2), 148-166. doi:10.1108/10444060810856085
- Vision 2022. (2014). Hämtad 8 Maj, 2014, från <http://www.hv.se/sv/om-hogskolan/vision-och-strategier>
- Walker, P. V. (2005). *Couples' conflict styles: an examination of the Thomas-Kilmann conflict mode instrument*. Diss. Fuller Theological Summary. Graduate School of Psychology.
- Womack, D. F. (1988). Assessing the Thomas-Kilmann conflict mode survey. *Management Communication Quarterly : McQ*, 1 (3), 321-349. doi: 10.1177/0893318988001003004
- Wood, V. L., & Bell, P. A. (2008). Predicting interpersonal conflict resolution styles from personality characteristics. *Personality and Individual Differences*, 45(2), 126-131. doi: 10.1016/j.paid.2008.03.010
- Volkema, R. J., & Bergmann, T. J. (1995). Conflict styles as indicators of behavioral patterns in interpersonal conflicts. *The Journal of Social Psychology*, 135(1), 5-15. doi: 10.1080/00224545.1995.9711395

Appendix 1

ID:

Information till deltagare

Vi är två studenter på personalvetarprogrammet som nu skall skriva examensarbete i psykologi. Vi skall undersöka om konfliktstil har betydelse för upplevelsen av stress bland heltidsanställda lärare på Högskolan Väst. Undersökningen görs bland samtliga lärare på Högskolan Väst och vi vore tacksamma om du ville delta genom att svara på två frågeformulär som tillsammans innehåller 40 frågor. Deltagande är frivilligt och du kan avbryta deltagandet under undersökningens gång. Alla data behandlas konfidentiellt. Samtliga data kommer att matas in i statistikprogrammet SPSS och presenteras på gruppnivå så att ingen enskild deltagare kan identifieras. Resultatet kommer framställas och publiceras i vårt examensarbete samt redovisas på ett slutseminarium.

Kön: _____

Ålder: _____

Institution: _____

Tack för att du medverkar!

Om du har frågor eller funderingar kontakta oss gärna.

Madelene Fransson, madelene.fransson@student.hv.se
Jessica Johansson, jessica.johansson12@student.hv.se

Handledare: Anna Dåderman, anna.daderman@hv.se

Frågeformulär 1. Perceived Stress Scale – 10 Item

Frågorna i den här enkäten handlar om dina känslor och tankar under **den senaste månaden**. För varje fråga uppmanas du att ange ditt svar genom att ringa in det påstående som motsvarar hur ofta du känt eller tänkt på ett särskilt sätt.

Även om en del av frågorna liknar varandra finns det skillnader mellan dem och du bör behandla varje fråga separat. Det bästa är att besvara frågorna ganska snabbt. Det betyder att du inte ska försöka räkna antalet gånger du känt på ett särskilt sätt utan snarare ange det alternativ som känns som en rimlig uppskattning.

1. Hur ofta har du varit upprörd över någonting som hände oväntat?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

2. Hur ofta har du känt att du inte har kunnat kontrollera de saker som är viktiga i ditt liv?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

3. Hur ofta har du känt dig nervös och ”stressad”?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

4. Hur ofta har du känt dig säker på din förmåga att hantera dina personliga problem?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

5. Hur ofta har du känt att saker har gått som du velat?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

6. Hur ofta har du känt att du inte kunnat hantera alla saker som du har varit tvungen att göra?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

7. Hur ofta har du känt att du har kunnat hantera irriterande situationer i ditt liv?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

8. Hur ofta har du känt att du haft full kontroll över saker?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

9. Hur ofta har du blivit förargad över att saker var utanför din kontroll?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Veldig ofta

10. Hur ofta har du känt att svårigheter har hopat sig i sådan utsträckning att du inte kunde övervinna dem?

Aldrig Nästan aldrig Ibland Ganska ofta Våldigt ofta

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se